

Balogh Sándor

NAGY IMRE ÉS A PESTI SRÁCOK

Nagy Imre a huszadik század egyik legvitatottabb magyar politikusa. Hogy miért foglalkozom vele? Hadd idézzem dr. Bégány Attilát, az Új Demokratikus Koalíció (ÚDK) ügyvivő képviselőjét, aki a legjobb választ adta, amit eddig olvastam: *„Nagy Imrét azért tiszteljük, mert tudta legyőzni magát. Legyőzte korábbi énjét vállalva a halált is. E nélkül csak egy gyűlölt vagy megvetett kommunista begyűjtési miniszterként maradt volna meg emlékezetünkben. De legyőzte önmagát és ellenségből barátunk lett.”*¹

De ez önmagában nem elég. Nagy Imre naplójában, felismerve a kommunista valóságot, ezt írta: *„Csak az borzaszt el, hogy ugyanazok fognak majd rehabilitálni, akik most felakasztanak!”* Nagy Imre valódi tragédiája az, hogy a nemzet amelyért életét áldozta, még mindig nem rehabilitálta. Több, mint ötven évvel '56, és közel ötven évvel halála után itt az idő megismerni az igazi Nagy Imrét, a nemzet mártírját. Ez már csak azért fontos, hogy az ország jelen politikai elitje tanulhasson Nagy Imre nemzeti érzelmeiből. Sokan nem tudnak megbocsájtani a Sztálint és eleinte Rákosit is engedelmesen kiszolgáló Nagy Imrének kommunista múltja miatt. Azonban ha Jézus meg tudott bocsájtani a jobb latornak, akit bűneiért végeztek ki, miért nem tudunk megbocsájtani Nagy Imrének, aki a nemzetért lett mártír?

Azonkívül itt az ideje, hogy ötven év távlatból megfelelő, az akkori hidegháború és globális politika perspektívájába tegyük az '56-os eseményeket annál is inkább, mivel Döbrentei Kornél szerint „1956 letiprása a mai napig, 2004-ben is tart. A demokrácia álorcájába a Globalizmus szlogenje mögé bújva.... Folyik a megfélemlítés, a megtorlás. Rafinált módon, simlis emberekkel és eszközökkel.”²

Bár mozikban is feldolgozták mind Nagy élete utolsó pár évét, mind '56 történetét, a kép amit kapunk nagyon felületes. Érdekesen értékeli Nagy Imrét a kommunistának éppen nem mondható NEMZETŐR. Harsányi Sándor első oldalas cikkében, „Mindszentytől Nagy Imréig,” hasonlítja össze a kettőt, és azzal zárja a cikket, hogy „a NEMZET volt a pont, ahol a kettő találkozott.”³

Pár oldalon nem lehet nagyon részletes képet adni a vértanú miniszterelnökről, de a lényeg ki lehet, és ki kell domborítani. Összes urasainak ismeretében, Nagy Imre elkötelezettségeit így rangsorolnám:

1. Nemzet,
2. Humanizmus,
3. Kommunizmus
4. A Párt

Nagy Imre tudtommal az egyedüli kommunista vezető, akiről az USA Kongresszusban pozitívan emlékeztek meg kétszer is. Újratemetése alkalmából Gerald Solomon iktatta be a Congressional Record-ba⁴ az Amerikai Magyarok Országos Szövetsége Memorandumát jelen szerzőtől, majd kivégzésének 35. évfordulója alkalmából Steny Hoyer méltatta Nagyt többek közt ezekkel a szavakkal: „Még halála után is jelentős személy volt, mert újratemetése 1989-ben fontos mérföldkő volt a modern magyar történelemben.”⁵

Végül Nagy Imre politikai végrendeletében az emigrációt bízta meg, hogy figyelmeztesse a nyugatot, hogy ha nem segítik Magyarországot, holnap ők kerülnek sorra, mert „Moszkva imperializmusa nem ismer határt...”⁶. Az emigráció meg is felelt ennek a feladatnak, mert negyven éven át ébren tartották a Trianon kérdéssel együtt '56 szellemét is a nyugati közvéleményben és politikai körökben.

¹http://www.udk.hu/index.php?subaction=showfull&id=1181882086&archive=&start_from=&ucat=42,48,54&

² „A magyar történelem szomorú novembere 2004” Kossuth Rádió/Vasárnapi újság, Döbrentei Kornél írása, elhangzott: 2004. november 7-én. Lásd

<http://www.mariaorszaga.hu/forum/viewtopic.php?p=184972&sid=95d70d5c4aa79e24b7b43e6bc2443bdb>

³ Nemzetőr, 1979. október 15.

⁴ Congressional Record, June 13, 1989.

⁵ Congressional Record, June 16, 1993.

⁶ ENSZ Különbizottság Jelentése a Magyar Ügyről, #291.

Nem vitás, Nagy Imre fiatal korától meggyőződéses és lojális kommunista volt, és az is maradt élete végéig. A másik, ami nem változott, magyar paraszti hiszékenysége és naivitása. Akkor mi változott, miben győzte le magát? Két kérdésben változott meg felfogása. 1953-ban, mikor a Párt megbízásából méltatta Sztálin dicső tetteit,⁷ vagy amikor elfogadta Moszkvában a miniszterelnöki kinevezést, még a régi, lojális és naiv pártkatoná volt. Így például mikor a magyar országgyűlésnek köszönte meg kinevezését, tudta, hogy hazudik, de megtette.⁸ Azonban mikor naivan elkezdett működni, mint miniszterelnök, aki az ország érdekeit képviseli, gyorsan meggyűlt a baja Rákosival, és egészségi állapota miatt, valamint az időközben létrejött kreml-i változások⁹ miatt, Nagy elvesztette miniszterelnöki pozícióját, idejét arra használta, hogy a „moszkvai elvtársaknak” írjon panaszkodó – és kioktató leveleket.

Ezen levelek írása közben jött a második változás. Volt ideje átgondolni a helyzetet és a levelekből egy egészen új, nemzethű Nagy Imre lép elé. Leveleit itthon csak az 1990-es változások után hozták nyilvánosságra, de angol fordításban¹⁰ már 1957-ben megjelent az egyik legnagyobb politikai művekkel foglalkozó amerikai kiadó gondozásában.¹¹ Nagy politikai naivitására jellemző,

⁷ Így kezdte megemlékezését: „Tisztelt Országgyűlés! Fájdalmas csapástól lesújtva lépek a szónoki emelvényre gyászba borult népünk színe elé, midőn a tisztelt országgyűlésnek betérjesztem Joszif Visszarionovics Sztálin halhatatlan emlékét törvénybeiktató javaslatot...” Kétségtelenül ez is része Nagy életművének, azonban nem lehet ezen az alapon Nagy egész életművét meg- és elítélni. Sőt, a szovjet-bizánci pártszellemhez hűen, pont azt bízták meg a megalázó Sztálinméltatással, aki legtávolabb állt a sztálini szellemtől, tehát a megbízatás, amit Nagy csak pozíciója veszélyeztetésével tudott volna visszautasítani, közvetve pont Nagy humanizmusát és magyarságát bizonyítja.

⁸ Miniszterelnöki kinevezésének körülményei csak 1993-ban lettek ismertek Magyarországon, mikor a MAGYAR NEMZET, Nagy miniszterelnöki székfoglaló beszédének 40. évfordulóján (július 3), Földvári Rudolf beszámolója és kézzel írt naplója alapján ismertette a részleteket „Hideg zuhany Rákosinak: ‘Legyen Nagy Imre a miniszterelnök’ ” címmel.

⁹ Malenkovot leváltották.

¹⁰ Magyarul pedig egyes részeket 1959-ben kiadtak AZ IGAZSÁG A NAGY IMRE ÜGYBEN (Századvégi Füzetek, Brüsszel), magyarországi kiadás 1989-ben.

¹¹ Imre Nagy, ON COMMUNISM, In Defense of the New Course, Praeger, New York, 1957.

hogy mikor a változott politikai helyzetben 1955-ben újra a Kremlbe rendelték a magyar vezetőséget és ezúttal Nagyt kritizálták, hogy a mezőgazdaságban nem vette figyelembe a szovjet kolhozok példáját. Méray szerint Nagy, ha elfogadja a kritikát, megtarthatta volna a miniszterelnökséget,¹² de Nagy bátran visszafelelt, és sértegette a moszkvai elvtársakat, hogy ők is csináltak hibákat mikor a kolhozokat létrehozták. De fő kifogása az volt, hogy a fentről irányított kollektívizmus rossz módszer Magyarországon, mert a magyar paraszt nem olyan buta, mint az orosz muzsik, a magyar parasztnak nem kell, hogy mindent a szájába rágjanak. Míg egyrészt kritizálja a szovjet elvtársakat, másrészt a miniszterelnöki székbe való visszahelyezését kéri. Ebben az időben írta meg a magyar irodalom egyik legszebb nemzeti dicsőhimnuszát:

A klikkvezetés, majd a Személyi diktatúra szelleme súlyos helyzetet teremtett más tekintetben is. Megsemmisítette azokat az erényeket, amelyek a pártnak is, a kommunistáknak is becsületet szereztek, növelték befolyásukat, az irántuk táplált bizalmat, amelyek reményt keltenek a népben, céljaik megvalósulása iránt. Fel kell éleszteni és ki kell fejleszteni ezeket az erényeket, amelyek már-már kihalnak a párt életéből és a kommunisták magatartásából. Ilyen erény a magyar NÉP szeretete és megbecsülése, a vele való szoros kapcsolat és összeforrottság, a hűség a néphez, érdekeinek igaz szolgálata. Ez a párt és minden kommunista erkölcsi parancsa, ez a morális alap, amelyen minden tevékenységüknek épülnie kell. Harcolni kell a humanizmus, az emberiség elvének a kommunisták tevékenységében való érvényesüléséért és lépten-nyomon le kell leplezni, élesen fel kell lépni a népellenes törekvések ellen, amelyek mind veszedelmesebben uralkodnak állami és pártéletünkben. Ilyen erény: az igazi hazafiság, a hazaszeretet érzése, a „haza minden előtt” magasztos eszményének hű és önzetlen szolgálata, amely nagybecsülést keltett a kommunisták iránt a legszélesebb néprétegek körében és fokozta népszerűségüket. Anélkül, hogy a túlzó nacionalizmus, a sovinizmus elleni eszmei-politikai harcot enyhítenénk és teljes ideológiai fegyverzettel fel ne lépnénk ellene, ott, ahol felüti

¹² Méray Tibor, The Revolt of the Mind, London, 1960, 324 o.

a fejét, a proletár nemzetköziség szellemében, más nemzetek megbecsülésével együtt, ápolnunk kell a hazaszeretet erényét, amit a magyar néptől idegen vezetők a sovinizmus alantas ösztönével igyekeznek azonosítani és beszennyezni. Annyira el vannak szakadva a nép lelkiületétől, a magyarság érzéseitől, hogy talán észre sem veszik, milyen súlyos sérelmeket ejtenek a nemzeti önérzeten. A magyar nép nem sovinizsista, de nem is kozmopolita, nem is akar, nem is fog azzá válni. A néptől idegen, ostoba politika, amely nem más, mint nemzeti nihilizmus, amely a hazaszeretet és nemzeti érzés erényeit elutasítja, magatartásával éppen a sovinizmus veszélyét szítja fel. A szocializmus nem fosztja meg a népeket nemzeti jellegüktől, nemzeti érzéseiktől és sajátosságaitól. Ellenkezőleg, ezekkel minden nép gazdagítja a szocializmus egyetemes erkölcsi-etikai értékeit. A magyar népnek a nemzeti eszményekhez való törhetetlen ragaszkodása, hűsége a szabadság és függetlenség gondolatához, amely hosszú évszázadokon át történelmét formálta, erejének forrása volt és lesz a jövőben is, nem elítélendő nacionalizmus, hanem a magyar nép legnemesebb jellemvonásai, nemzeti erények, amelyeknek a kommunistákban kell testet ölteniök, ha a magyar nép hivatott vezetői akarnak lenni. Akit a magyar nép követni hajlandó történelmének jövőbe vezető rögzös útján, annak számolni kell nemzeti önérzetével, és a nemzeti büszkeség érzésével, amire a kis népek, mint a mi népünk, a magyar is, talán érzékenyebbek, mint a nagy nemzetek. A magyar tehetséges, szorgalmas nép, múltja és jelene egyaránt bizonyítja, hogy tudomány, technika, művészet, irodalom, zene és sport terén mily nagyszerű alkotásokra, teljesítményekre képes. De nem kisebb állam-alkotó képessége és államfenntartó ereje. Minden történelmi korszakban kitermeli nemzeti géniuszeit, nagy államférfiit, és hadvezéreit, akik a társadalmi fejlődés és átalakulás viharos századain át elvezették az országot a szocializmus küszöbéig. Ez a nemzet most sem lett kis-korúvá, most sem szorul gyámkodásra, meg tud állni a maga lábán és a békeszerető népek nagy családjában, a szocializmus, az emberi haladás ügyével együtt, a nemzeti szabadság és függetlenség ügyét is méltóan képviselni és előrevinni tudja. Ezt azonban csak a népből eredt, a néppel összeforrt és érte küzdő vezetők, a néppel együtt

tudják valóra váltani. Nálunk a mai vezetők okatlan politikája elnemzetietlenítés útján akar a szocializmus felé haladni, ami az utóbbi időben mindjobban feszíti a belső ellentéteket és olajat önt a sovinizmus parazsára, mert a magyar nép, mint minden más nép, a szocializmust úgy fogadja el, ha nem kell feláldoznia nemzeti érzéseit, tudatát és sajátosságait, amelyeket a szocialista társadalom kereteiben is tovább kíván ápolni.¹³

Mikor ezeket a sorokat, a kommunistákra utaló részek kihagyásával megmutattam ismerőseimnek, hogy találják ki, ki írta, Széchenyitől Németh Lászlóig és Illyés Gyuláig mentek a találgatások, és senki nem gondolta volna, hogy a „kommunista” Nagy Imre írta ezt.

Nagy azonban a nemzeti tudat magasztalásán kívül társadalomelméletben is jelentőset alkotott. A '70-es években részt vettem a Kansas-i egyetemen egy nyolchetes politikai filozófiai szemináriumon, ahol az ismertebb marxista és neo-marxista filozófusokkal, mint pl. a Frankfurti iskola, vagy a disszidens kelet és közép-európai neo- vagy reform „humanista” marxistákkal foglalkoztunk. Nagy Imre neve nem is volt a listán, és egy szó sem esett róla, míg én fel nem hoztam. A szemináriumvezető professzor javasolta, ismertessem Nagy Imre elképzelését egy dolgozatban. Mikor elolvasta, meglepődött, és bevallotta, hogy Nagy Imrének is a listán kellett volna lennie, de eddig angolul senki nem dolgozta fel Nagy társadalom és politikai filozófiáját. Szakmailag Nagy ON COMMUNISM¹⁴ cím alatt kiadott írásai a legjobb humanista neo-marxisták írásaival versenyeznek.

Saját tapasztalata alapján Nagy az 1955-56-ban írt dolgozataiban nem csak egy humanista elvű marxizmust illetve szocializmust dolgozott ki, hanem elméletben szétválasztotta a pártot az államtól. Míg a Párt Moszkvának való alárendeltségét illetve a Párt internacionalizmusát elfogadta,

¹³ „A magyar közélet időszerű erkölcsi-etikai kérdéseiről; 1955 december havában. AZ IGAZSÁG A NAGY IMRE ÜGYBEN, Századvégi füzetek, Budapest, 1989 (első kiadás Európai Petőfi Kör, Bruxelles, 1959); 153-154 o. Nagy Imrét a téma úgy látszik annyira fellelkesítette, hogy az egészet egy szuszra vetette papírra, egyetlen hosszú bekezdésben.

¹⁴ A több, mint 300 oldalas munka 25 fejezetből áll, tehát 25 témával foglalkozik.

az államhatóságot a nemzeti önrendelkezés joga alapján, a magyar történelmi hagyományok, nemzeti sajátságok és kultúra figyelembe vételével, a Párttól függetlenül akarta berendezni. Ennek az elképzelésnek egyes elemeit a fenti idézetben is fel lehet ismerni. Tette ezt azután, hogy a moszkvai elvtársaktól elfogadta a miniszterelnöki kinevezést. Ez volt szerinte a kommunizmus fennmaradásának az egyetlen lehetősége.

Így valószínű, hogy kivégzésében az ’56-os szerepe csak ürügy volt, elmélete sokkal veszélyesebb volt a pártra nézve, mint amit ’56-ban csinált. Lássuk tehát, hogy mi is történt ’56-ban?

Ötven év távlatából az adatok nagy része már elérhető, azonban nem olvastam eddig egyetlen beszámolót, amely a lényegét maradéktalanul tárgyalta volna, annak ellenére hogy a tavalyi 50. Évfordulóra mindenki akinek bármi szerepe is lett volna ’56-hoz megírta az írnivalóját. Ezért tehát itt az ideje röviden összefoglalni egy csokorba, amit eddig tudunk ’56-ról.

Én doktori disszertációmát 1956-ról írtam, így részletesen foglalkoztam az akkori eseményekkel, már amennyi részlethez hozzáférhettem nyugaton, ugyanis 1989-ig nem voltam kívánatos személy, és nem engedtek haza. Így több hetet töltöttem a müncheni Szabad Európa Rádió könyvtárában, ami akkoriban a legjobb magyar anyaggal rendelkezett Magyarországon kívül.

Disszertációmban két szempontot emeltem ki: először, hogy ’56 nem egyszerű nemzeti felkelés volt, hanem kultúrháború. A sokkal nacionalistább de ortodox vallású és kultúrájú románok, szerbek, bulgárok, sőt maguk az oroszok sem lázadtak fel a bizánci kultúrájú elnyomóik ellen, míg a nyugati keresztény kultúrájú kelet-németek, lengyelek, csehek, és persze mi magyarok mind fellázdattunk. A másik szempont az volt, hogy a forradalmat Gerő provokálta ki,¹⁵ hogy megmentse hatalmát, ami egyre gyorsabban csúszott ki a kezéből. Ezt „Gerő gambitnak” neveztem, de eredetileg csupán egy spekulatív következtetés volt, minden dokumentáció nélkül.

Nyilvánvaló volt, hogy a békés fejlemények végül is Gerő menesztésével fejeződnek be, így egyedül Gerőnek és klikkjének állt érdekében egy drasztikus provokáció, amellyel a fejleményeket meg lehet állítani, illetve visszafordítani, és megmenteni Gerő kezében a hatalmat. Azóta persze több oldalról is találtam dokumentációt, hogy ez így volt. Legmeglepőbb bizonyíték magától Nagy Imrétől származik, és ez megmagyarázza kezdeti tartózkodását és bizonytalanságát.

Október 23-án délelőtt, miután a diákok a Petőfi Körben már követelték Nagy rehabilitálását, Nagy találkozott négy elvtársával, kiértékelni a helyzetet. A jelenlevő Gimesi Miklós, akit Nagy Imrével együtt kivégeztek, beszámolt feleségének a találkozásról, aki elmondta, mi is történt. Gimesi Aliz szerint az elvtársak biztatása ellenére „Nagy Imre hallani sem akart arról, hogy a tüntetésben részt vegyen. Emlékeztetett minket [mondta férje] Mező Imre tíz nappal korábbi figyelmeztetésére, amely szerint Gerő nagyarányú provokációra készül ellene: szántszándékkal hagyja a dolgokat egy Poznań-szerű felkelésig menni, hogy aztán lecsaphasson az egész pártelrenzékre.”¹⁶

Visszatérve az előzményekre, az ENSZ Jelentés szerint van bizonyíték, hogy a szovjet csapatokat már napokkal 23-a előtt mozgósították és megkezdtek az előkészületeket a beavatkozásra.¹⁷

Dr. Tamáska Loránd 10 oldalas beszámolójában szovjet katonai kapcsolatai mellett hivatkozik egy Kádár Jánossal való beszélgetésre, amelyek szinte megjósolták az októberi forradalmat.¹⁸ Ezekre alapozva, Dr. Tamáska biztos abban, hogy Gerő és az oroszok előre tervezték, ki-

¹⁶ Igazság a Nagy Imre ügyben, 55 o.; lásd szintén Tóbiás Áron, in *memoriam NAGY IMRE, Emlékezés egy miniszterelnökre*, 1989, Szabad Tér Kiadó, 1989, 178-179 o. A „tíz nap” előtti figyelmeztetés pont Gerő Titóhoz való október 15-i elutazása előtt történt.

¹⁷ ENSZ Jelentés, # 157-9.

¹⁸ Tamáska Loránd, MD, „Ötszáz gramm prágai sonka - A magyar ’56 háttere,” *HUNNIA*, October 25, 1994, pp. 21-31. A sonka ügy arra utal, hogy az egyik miniszter azzal az ürüggyel utasította el Tamáska panaszát, hogy cukorbeteg fiának étrendjében sonkára van szüksége, és ezt csak mint miniszter tudja beszerezni, tehát nem veszélyeztetheti állását.

¹⁵ Váli Ferenc javasolta ezt az elméletet először, *RIFT AND REVOLT IN HUNGARY* (Harvard University Press, 1961).

provokálták, és robbantották ki október 23-án a forradalmat. Így, Tamáska szerint '56 nem forradalom vagy ellenforradalom, hanem állampuccs volt:

„1956 októberében... nem volt népfelkelés, sem forradalom vagy ellenforradalom, hanem egy, az oroszok és a Párt által 1955-ben kitervelt, később megszervezett és 1956 október 23-án „céltudatosan” kirobbantott puccs. Egy államcsíny, amelynek azt kellett szolgálni, hogy az országot 15 éve megszállva tartó, gyarmati módra kizsákmányoló orosz csapatoknak ne kelljen kivonulniuk és azt követő ‘öt perc múlva’ (Marosán György kijelentése a KB egyik ülésén) ne kelljen a szovjet szuronyokra, tankokra támaszkodó pártnak, politikai rendszernek összeomlani.”

Tamáska felveti a kérdést, hogy honnan szereztek a felkelők fegyvereket, „mert fegyverek és egy kis lövöldözés nélkül nem lehet szavahihető forradalmat csinálni.” Szerinte a fegyvereket először, felsőbb parancsra, a rendőrök adták a lázongó fiataloknak. Azonban más források nagyon érdekes tények közölnek.

Egy videóra vett interjúorozat¹⁹ szerint, miután az első lövések eldördültek a rádiónál, valaki elkiáltotta, „Menjünk a lámpagyárhoz fegyverekért,” és egy „véletlenül” pont ott álló teherautóhoz vezetett néhány diákot. A „Lámpagyár” valójában szigorúan őrzött fegyvergyár volt. Mikor odaértek, egy öreg nyugdíjas kapuson kívül egy fiatal takarítólányt találtak az udvaron, aki szépen odavezette őket egy raktárteremhez, amelynek a bejárata ládákkal volt eltorlaszolva, ahol fegyverek és lőszer várta a forradalmárokat. Minden baj nélkül megrakták a teherautót és tértek vissza a rádióhoz a fegyverekkel és lőszerrel. Az interjú folyamán az interjú-vezető több alanytól kért erre magyarázatot, de senki nem tudta megmagyarázni, hogy a „lámpagyár” miért állt őrizetlenül. Persze miután a teherautónyi fegyvert és lőszert kiszállították, gyorsan kiküldtek egy szakasz katonát a maradék fegyverek őrzésére.

Ez annál inkább is megmagyarázhatatlan, ha csak fel nem tételezzük, hogy minden terv szerint ment, mivel október 21-én „Javaslat a szükséges intézkedésekre” címmel rendkívüli katonai eligazítás történt a budapesti és vidéki helyőrség részére a Honvédelmi Minisztériumban. Az eligazítás programját a honvédelmi miniszter, Bata vezérőrnagy személyesen jóváhagyta, és fénymásolatban, kézzel írt de olvasható oldaljegyzetekkel megtalálható az Igazságügy Minisztérium kiadásában megjelent beszámolóban.²⁰

A budapesti helyőrség számára nyolc pontot foglalt magába a terv, míg a vidéki parancsnokságoknak hatot, és külön pontok foglalkoztak a „fegyver-, lőszer- és robbanóanyag-raktárak ellenőrzésével”. A terv szerint állandó rádió riadókészültséget kell tartani, valamint utasított „futárrepülőgép és helikopter készletben tartásra a budai repülőtéren”. Tehát nyilván készültek valamire, amit Dr. Tamáska előre sejtett, és amiről Kádár is tudott, és Nagy Imrét is figyelmeztették. Az Igazságügy Minisztérium jelentése ugyanezt a konklúziót vonja le: „Nem igaz tehát, hogy október 23 váratlanul, tehát meglepetésszerűen érte a hadsereg, illetve a politikai felső vezetést”.²¹

Ez megmagyaráz sok mindent, köztük Gerő provokatív rádióbeszédét október 23-án, és Gerő jugoszláviai látogatását Titónál, akit meg kellett neki győznie, hogy az orosz csapatok tervezett bevonulása nem Tito ellen irányul. Azonban Gerő terve nyilván azon csúszott el, hogy a lengyel eseményekre reagáló magyar fiatalság korábban rendezte a tüntetést, mint amikor Gerő tervezte. Minden valószínűség szerint Gerő a november 7-i ünnepléseket akarta felhasználni a provokációra, így október 23-án nem volt kész, de mégis a provokáció mellett döntött, és így terve visszafelé sült el.

Ez megmagyarázza Nagy Imre óvatos kezdeti hozzáállását, amíg nyilvánvaló nem lett, hogy Gerő elvesztette a játszmát. Gerő jelenléte a Forradalom első napjaiban mintegy lidércnyomás nehezedett Nagy Imrére. Rácz Sándor szerint „mikor Nagy észreveszi, hogy nincs Gerő – mert 26-án

¹⁹ A Mi Forradalmunk; 5 részes magyar dokumentumfilm, 1995, rendező Magyar József, operatőrök: Vékás Péter, Kőszegi Gyula.

²⁰ *SORTÜZEK – 1956*, II. JELENTÉS; Igazságügyi minisztérium, Tényfeltáró Bizottság, 1994, 62-63 o.

²¹ U. o. 9 o.

Moszkvába szökött –, rögtön változásokat eszközöl a kormány összetételében”.²² Kezébe veszi a külügyek irányítását, közvetlen kapcsolatba lép az ENSZ Titkársággal, és mint magyar nemzeti politikus próbálja menteni, ami menthető, és a nemzet jövőjét új alapokra fektetni.

Nagy tragédiája az volt, hogy feltételezte, hogy Magyarország élhet véres harcok árán kivívott szabadságával, illetve függetlenségével, és nem vette figyelembe a Szovjet hidegháborús érdekeit, és Amerika már kialakulóban levő globális terveit. Sokan a Szezei Csatornával kapcsolatos egyiptomi krízist okolják a magyar kérdés elodázásáért, ami téves magyarázat.

A szovjet terveket a NATO létrehozása befolyásolta. Az osztrák békeszerződés alapján 1956 végén ki kellett volna vonulniuk Magyarországról, amit hajlandók lettek volna megtenni. Azonban mikor a NATO megalakult, azt ellenséges lépésnek tekintették, és elhatározták, hogy benn maradnak Magyarországon. Azonban a békeszerződés szerint ez csak úgy volt lehetséges, ha az országban fellép a fasiszta restauráció veszélye. Így szükségük volt egy kis fasisztának látszó forradalomra, és akkor maradhatnak, amíg a restauráció veszélye fennáll. Dr. Tamáska értesülése szovjet barátaitól tehát igaz volt. Az Igazságügy Minisztérium Sortűz Jelentése az alábbiakban foglalja össze a szovjet tevékenységet: a magyar katonai és politikai felső vezetéshez „hasonlóan gondolkodott a szovjet politikai és katonai vezetés is. A Különleges Hadtest törzse 1956. júniusában parancsot kapott egy ‘rendszerellenes’ megmozdulás leverésére vonatkozó terv kidolgozására. A terv utolsó pontosítását Budapesten Malasenkó ezredes, a Különleges Hadtest törzsfőnöke október 22-én hajtotta végre (Vojenno Isztoricseszki Zsurnal 1993. 10. szám).”²³

Lényegében ugyanezt az információt Malasenkó '56-ról és annak előzményeiről írt könyve alapján, csak kicsit bővebben, megtaláljuk a HADTUDOMÁNY című magyar folyóiratban is.²⁴

²² 22 Rác Sándor, PARÁZSLÓ SZÁNDÉK, Emlékek és tények 1956-ból, 2005, 105 o.

²³ U.o., 9-10 o.

²⁴ E. I. Malasenkó, „A különleges hadtest Budapest tüzeiben” HADTUDOMÁNY, 1994/1, 121-124 o. Malasenkó

Malasenkó szerint már 1956 júliusában kaptak utasítást Moszkvából, hogy készítsenek konkrét terveket egy esetleges beavatkozásra. Tyihonov tábornok koordinált a magyar hadvezetéssel, és Malasenkó egy vastag kötetnyi információt kapott a terv kidolgozásához. Malasenkó pár nap alatt elkészült a papírmunkával a közös szovjet-magyar akcióról, „Magyarország területén a rend visszaállítására. Lascsenkó tábornok jóváhagyta a tervet, „KOMPAZ” fedőnév alatt. Az alacsonyabb egységek parancsnokai mind megkapták a beosztásukat és az utasításokat.”²⁵

Malasenkó szerint, aki mint katona ember, nem volt beavatva a politikai manőverezésbe, a kormány nem alkalmazott megfelelő szigort. Arra számítva, hogy a helyzet tovább romlik, „Lascsenkó tábornok október közepén megszakította a magasabb egységek parancsnokainak kiképzését és visszaküldte őket egységeikhez, hogy megtehessek a szükséges lépéseket... Így állíthatom, hogy azokban a napokban, általában jól voltunk informálva a Budapesten és Magyarországon kialakuló helyzetről. *De az események meghaladták elképzeléseinket.*”²⁶

Ez az utolsó mondat jelentős. Gosztonyi Péter,²⁷ miután ismerteti a szovjet előkészületeket, az orosz hadvezetést kritizálja: „a szovjet taktika is csapnivalóan rossz volt: páncélos erővel kívánták "móresre" tanítani az ellenük klasszikus partizánharcot folytató felkelőket.”²⁸ Nem a szovjet taktika volt rossz, hanem a szovjet stratégia. Ők nem csatát akartak nyerni a tankokkal, hanem megfélemlítés céljából vetették be őket. Azt hitték, hogy néhány rozoga páncélos megjelenik az

orosz nyelvű visszaemlékezése ugyanezzel a címmel jelent meg Moszkvában.

²⁵ U. o. 122-123 o.

²⁶ U. o. 123 o. Kiemelés tőlem, B. S.

²⁷ Tamáska Lóránt szerint Gosztonyit a nyugati katonai szakértők „nem sokra értékelik és úgy tudják, hogy 1956 október 23-án a Kilián laktanyában mint GH-s tiszt teljesített szolgálatot, laktanya-ügyeletes volt és lövetett a Corvin Közi 'ellenforradalmi, alvilági csőceselkre'.” Majd nagylelkűen hozzáteszi, „De hát az vessen rá első követ, aki nem tévedett életében, nem változtatta véleményét.” Lásd Tamáska, 21 o.

²⁸ Gosztonyi Péter tömör összefoglalója 1956-ról a Bécsi Napló egy 1998-as számában;

<http://kincsestar.radio.hu/jeles/jelesokt.23.php>

utcákon, eldőrdül néhány puskalövés, és ezzel vége lesz. Lesz néhány kommunista „mártír”, akiket majd nagy pompával eltemetnek, de ami a fő, meg lesz az ürügy a szovjet vezetésnek, hogy továbbra is az országban maradjanak, és Gerőnek, hogy leszámoljon a Nagy Imre csoporttal és visszafordítsa a lazulási folyamatot. De Malasenkó szerint „*az események meghaladták az elképzeléseiket!*” Mikoján és Szuszlov még október 24-én is optimisták voltak, mikor ezt táviratozták haza Moszkvába: „Az a benyomásunk alakult ki, hogy különösen Gerő elvtárs, de más elvtársak is túlbecsülik az ellenség erőit, és lebecsülik saját erőinket”.²⁹ Míg 1953-ban a berlini fiatalok a tankok láttán hanyatt-homlok szaladtak haza, a Pesti Srácok molotov koktéllal fogadták a tankokat, és géppisztollyal válaszoltak az ÁVH atrocitásaira!

Ezért érdemelték ki a Pesti Srácok az akkori „szabad világ” osztatlan elismerését. Még a „szabad” Amerika is elismerte hősiességüket, pedig Amerika volt a hibás, hogy a piros pesti vér hiába folyt a pesti utcákon.

Mielőtt tovább megyünk, meg kell említeni egy fontos tény, amit sokan nem vesznek figyelembe. Röviden, „nem mind arany, ami fénylik!” Nem mindenki volt forradalmár, aki részt vett az '56-os eseményekben. Mint azt Malasenkó tábornok is írja, október 23-án, mikor engedélyezték a diákok felvonulását, az MDP utasította a párttagokat is, hogy ők is vegyenek részt.³⁰ Azon kívül, mint az Klepeisz János, a balatonfüredi párttitkár későbbi, bíróság előtt tett vallomásából kitűnik, ő a Veszprém megyei párttitkár utasítására akart „forradalmi bizottságot” alakítani, és a megyei titkár az október 24-én a Veszprém melletti szovjet repülőtérré érkező Szuszlov és Mikoján SZKP KB tagok utasítására adta ki ezt a parancsot.³¹

Amerika akkor már kialakulóban lévő globális „világkormány” terveinek lettünk az áldozata. Az amerikai politikát, de főleg az amerikai külpolitikát nem a nemzeti érdek hanem a globális,

Magyarországon „háttérhatalomnak” nevezett csoport érdekei és emberei irányítják, akárcsak nálunk. A külpolitikai célok, legyenek azok a világkormány³² megvalósítása vagy Izrael támogatása, soha nem képezik, nem képezhetik, a választási kampányok témáját! Az elhallgatott alapfeltevés az, hogy a világbéke Amerikának is jó lenne, és minden ami ebből következik, csak részletkérdés, legyen az a világkormány, a Kínával való kibékülés, vagy Irak megtámadása. Így a Republikánus és a Demokrata pártok külpolitikája is csak részletekben különbözik, az alap feltevés és a végső cél ugyanaz, mert ugyanaz a háttérhatalom áll mögöttük illetve felettük.³³ A magyar forradalom elárulása tipikus példája, hogy hogyan, milyen diktatórikusan és alattomosan, a nemzeti érdek és a nép kívánságát semmibe véve működik a háttérhatalom által irányított országok külpolitikája.

A 20. század második felében Amerikának mind a bel-, mind a külpolitikájának megértéséhez el kell olvasni Arthur Schlesinger liberális politikai író Vital Center (Létfontosságú közép) című könyvét.³⁴ Schlesinger, aki a Kennedy kormányban az elnök „tanácsadója” volt, összegezi az 1949-ben írt könyvében a nemzetközi elit érdekeit képviselő amerikai politikai célokat és terveket. A könyv lényege, hogy a „világkormány nem eszméje” addig nem valósulhat meg, amíg Amerika és a Szovjetunió nem találkozik a „létfontosságú középben”.³⁵ Ezt pedig úgy lehet elérni, hogy Amerika belpolitikája mozogjon a szocializmus irányába, a szovjet pedig tisztelje jobban az emberi jogokat. Így tud a két hatalom közepén találkozni. Ehhez az is fontos, hogy külpolitikával

³² Ezt a kérdést részletesebben tárgyalom az Autonómia és az új világrend c. könyvemben, lásd

<http://www.corvinuslibrary.com/autonom/katalog.htm>

³³ Carroll Quigley, TRAGEDY AND HOPE (Macmillan, New York, NY, 1966) c. könyve részletezi, hogy a 19. század végére hogy hajtották uralmuk alá mindkét politikai pártot Amerikában (71-73 o.) A módszer egyszerű; „mindkét pártot támogatni, megengedni, hogy a pártok váltogassák egymást, ezzel eltitkolják a befolyásukat és egyben megakadályozzák a politikusok függetlenségét, és mivel van a két párt közti választásnak lehetősége, a nép azt hiszi, hogy saját akarata érvényesül”. (73 o.)

³⁴ Schlesinger, Arthur M. Jr. THE VITAL CENTER: THE POLITICS OF FREEDOM, (Boston: Houghton Mifflin Company, 1949). Másik fontos dokumentum Carol Quigley

³⁵ U.o. 240 o.

²⁹ Hiányzó lapok 1956 történetéből – Dokumentumok a volt SZKP KB levéltárából, Zenit könyvek, 102 o.

³⁰ Malasenkó, 124 o.

³¹ Mészáros Gyula, „Forradalom és szabadságharc 1956-ban.” BALATONFÜRED ÉS BALATONARÁCS TÖRTÉNETE, Veszprém, 1999, 507 o.

egyrészt gyakoroljanak nyomást Moszkvára, hogy engedélyezzenek több jogot a polgároknak és az elnyomott népeknek, másrészt közben ne ijesszék el túlságosan a Szovjetuniót. Például felhossa Rákosi Mátyást, aki sokkal elvetemültebb mint Peron argentinai diktátor, de Rákosival kesztyűs kézzel kell bánni, nehogy Moszkva megharagudjon ránk.

Eisenhower és Dulles külügyminiszter ebben a szellemben árulták el forradalmunkat. Először, a hidegháború szerves részeként nyomásgyakorlás céljából lázították az elnyomott népeket a Szabad Európa és Amerika Hangja propagandájával, de úgy látszik, akár csak a Szovjet, Amerika is elszámította magát: a budapesti események meghaladták Amerika elképzelését is. Mikor lázításaiknak konkrét eredménye lett, megijedtek és kétségbeesve próbálták menteni ami menthető volt. Mint alább láthatjuk, Eisenhower elnök utólag magyarázta ki magát, hogy nem volt szándékuk fegyveres lázadást kiprovokálni, de akkor már késő volt.

Miután a Pesti Srácok visszaverték a szovjet tankokat, a Kreml kész volt tárgyalásos alapon kivonulni és visszaállítani függetlenségünket. Washingtonnak legalább három üzenettel kellett, egyre sürgetőbb hangnemben, rábírní Hruscovot, hogy küldje vissza Pestre a tankokat. Az alábbi pontokat Radics Géza részletesebb ismertetéséből idézzük.³⁶

Az első üzenet "John Foster Dulles külügyminiszter úr október 27-én Dallasban mondott választási beszédében hangzott el. Eisenhower „indítványára” illesztette be a Szovjetuniónak szánt üzenetet: „Az amerikai kormány nem tartja a kelet-európai államokat lehetséges szövetségesnek.”³⁷

Majd Radics folytatja, Charles Bohlen az USA moszkvai nagykövetét idézve: „Jó néhány fekete, nagy Zisz limuzint láttak a Kremlbe menni október 29-én, mely jelezte, hogy a teljes szovjet

vezetőség gyűlésezik, vagy gyűlésezett, amikor a hivatalnokokat utasították a terv kivitelezésére. Ekkor kaptam táviratot Dullestől, aki utasított, hogy sürgősen adjam át a szovjet vezetőknek, mely értelmében az Egyesült Államok nem tekinti Magyarországot és bármelyik csatlóst lehetséges katonai szövetségesnek. A távirat idézett Dulles beszédéből, melyet Dallasban mondott, és hangsúlyozta, hogy beható elemzés után a „legmagasabb szinten” – nyilvánvaló utalás Eisenhower elnökre – hagyták jóvá.”³⁸

Bohlen a távirat átadásáról a következőt írja: „Az üzenetet Hruscovnak, Bulganyinnak és Zsukovnak még aznap délután az afgán követségen rendezett fogadáson adtam át, melyet a török nemzeti ünnep alkalmából rendeztek. Az amerikai álláspont nem volt különösebb hatással a szovjet vezetőkre. Ők már elhatározták a forradalom letörését...”³⁹

Ami 29-ét illeti, Bohlennek eme megfigyelése meg is állja a helyét, mert ekkor még a szovjet vezetők valóban a forradalom leverése mellett voltak. Mindebből az tűnik ki, az Egyesült Államok mindent elkövetett, hogy a Kreml urainak tudomására hozza; szabad az út. Uraim! Vagy elvtársak! Ahogy gondolják! Sőt,...!?

Éppen ezért, nagyon figyelemreméltó ama határozat, amelyet a szovjet vezetők közös megegyezés alapján hoztak október 30-án, melyről a The 1956 Hungarian Revolution: A History in Documents című gyűjtemény tudósít. A jegyzőkönyv a Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottságának gyűléséről szól, amely szerint Molotov így foglalta össze a tárgyalás eredményét: Molotov: „Ki kell nyilvánítanunk a viszonyunkat az új kormánnyal. Mi tárgyalásba lépünk a csapatok kivonásáról.”

A Kiáltványt megírták, amelyet megküldtek az illetékes kormányoknak, és amely megjelent 31-én a Pravdában. Úgy nézett ki tehát, hogy csoda történt, a szovjet vezetőség elhatározta a csapatok Magyarországból, sőt a másik csatlós-országokból való kivonását is tárgyalások útján. Úgy tűnik – folytatja Radics –, hogy a kiáltvány na-

³⁶ lásd Radics Géza, 1956 és előzményei. Megjelent a Magyarságtudományi Intézet honlapján <http://www.magtudin.org/RC%201956.htm>

³⁷ Békés, Csaba – Byrne, Malcolm – Rainer, János M. The 1956 Hungarian Revolution: A History in Documents. Page XXXIX.

³⁸ Bohlen, Charles E.: Witness to History: 1929-1969. W. W. Norton & Company, INC. New York, 1973, 412 o.

³⁹ U.o. 413 o.

gyon meglepte az USA elnökét, Dwight D. Eisenhower is, mert szükségesnek tartotta, hogy október 31-én elhangzott rádió és televízió beszédében ismét biztosítsa a Szovjetuniót, hogy „Az Egyesült Államok nem tekinti sem a lengyel, sem a magyar vezetőséget lehetséges katonai szövetségeseznek.”⁴⁰

Október 31-én Hruscsov nyitotta meg és vezette le a tanácskozást, amely nagyon rövid volt. Nem volt ingadozás, bizonytalankodás. Az USA táviratban tisztázta álláspontját. Szaburov volt az egyetlen, aki kitartott az előző napi határozat mellett. Marsall Zsukov kiadta a parancsot, és a szovjet csapatok előzönlötték Magyarországot. Azonban, nehogy Moszkvában kételkedjenek az Egyesült Államok jóindulatában, a külügyminisztérium újabb táviratot küld november 2-án Titónak, akkor, amikor a jugoszláv diktátor Brion szigetén tanácskozott Hruscsovval és Malenkovval. E táviratból Michael A Feighan, az Egyesült Államok képviselője 1960-ban iktatta be a Kongresszusi Naplóba (Congressional Record) a következőt: „Az Egyesült Államok kormánya nem jó szemmel néz olyan kormányokra, amelyek nem barátságosak a Szovjetunióval, a Szovjetunió határán.”⁴¹

Eme sorsdöntő napokban volt egy másik emlékezetes sajtótájékoztatója is az amerikai elnöknek, amikor többek között a következőt mondta: „Az Egyesült Államok sem most, sem a múltban nem javasolt (biztatott) nyílt forradalmat egy védtelen társadalomnak, olyan hatalom ellen, amely ellen nem győzhet.”

Oh! Yeah? – mondaná az amerikai. Amolyan kézmosás, mint kétezer évvel ezelőtt?

Annyiban igaza volt Eisenhower elnöknek, hogy Amerika soha nem biztatott „nyílt forradalmat”. Azonban emlékszem rá, hogy 1953 nyarán tett egy kijelentést, hogy ha egy nép ki akarja harcolni szabadságát, Amerika minden erejével („all our might”) segíteni fog. És ezt az üzenetet Amerika Hangja és a Szabad Európa napokig bömbölte!

A Kreml már bedobta a törülközőt, mikor Amerika elkezdett üzengetni! Nem attól tartottak, hogy a magyarok nem győznek, hanem attól, hogy mi lesz az amerikai külpolitika dédelgetett globalizációs terveivel, amit akkor még világkormányoknak, majd „Új világrendnek” neveztek, ha Magyarország felszabadul a szovjet járomból, és esetleg a többi rabnemzetek is követik a példát, és ne adj Isten, esetleg a Szovjet Birodalom felbomlik. Ha a magyar forradalom győzne, a zűrzavarban sokkal nehezebb lenne megvalósítani a világkormányt, mint egy kétpólusú világban. Így a Pesti Srácok és a magyar melósok, a „vörös Csepel” munkásai, beleköptek nem csak a Szovjetunió de Amerika illetve a világkormányt építő háttérhatalom levesébe is. Ezért kellett Amerikának elárulni bennünket.

Viszont ez azt is jelenti, hogy a Pesti Srácok és a csepeli melósok nem csak magyar, hanem világtörténelmet írtak 1956-ban. Azonban ha ez valóban így van, akkor érthető az is, hogy a háttérhatalom miért gyűlöl és büntet bennünket annyira.

Az árulás ezekkel az egyre sürgetőbb üzenetekkel nem ért véget. A Titón és Bohlen nagyköveten keresztül küldött üzenetek mellett sokkal fontosabb volt az az üzenet amit Lodge, az USA ENSZ delegátusa és maga Dulles külügyminiszter a New York-i ENSZ palotában adtak a Kremlnek: csinálhattok amit akartok, az USA megakadályozza, hogy az ENSZ beleavatkozzon a kommunista birodalom belügyeibe! Így Eisenhower és Dulles fent idézett üzenetei teljes harmóniában vannak az USA ENSZ-beli viselkedésével. Ezért az alábbi nem lephet meg senkit.

Gordon Gaskill, amerikai újságíró október 28-án érkezett Budapestre, így volt személyes tapasztalata is, de ami számunkra érdekes, az a 30 oldalas beszámolója, hogy az ENSZ hogyan kezelte az un. „Magyar Kérdést”.⁴² Általában ami az ENSZ-ben történik, ha nem is titok, de a végeredményen illetve az elfogadott határozatok szövegén kívül kevés információ kerül a nyilvánosság elé. Azonban a Magyar Kérdés annyira fontos volt, és a folyamat annyira érthetetlen, hogy az amerikai

⁴⁰ History in Documents. XLI. oldal.

⁴¹ Congressional Record, Volume 106, Part 14, Eighty-sixth Congress, Second Session, 31 August, 1960. 18785.

⁴² Gordon Gaskill, „Timetable of a failure,” VIRGINIA QUARTERLY, Spring 1958, vol. 34, # 2, 61-91 o.

újságíró, miután Magyarországról visszatért Amerikába, egy részletes tanulmányt írt róla. A cikk a Virginia Quarterly, a Virginiai Egyetem irodalmi lapjában jelent meg. A Quarterly Amerika egyik legtekintélyesebb egyetemi folyóirata. Gaskill tanulmánya az egyik legkevésbé ismert, mégis a legfontosabb dokumentáció '56 történetével kapcsolatban, amit történészeinknek részletesen fel kell dolgozniuk.

A tanulmány címe „Egy kudarc menetrendje,” napról napra, óráról órára, sőt, néha percről percre ismerteti párhuzamosan a New York-i és a budapesti eseményeket. Gaskill azzal kezd, hogy Nagy Imre irodája november elsején az ENSZ életében példa nélküli 48 perces távíró összeköttetést létesített a miniszterelnöki iroda és az ENSZ Titkárság közt, készenlétben tartva a vonalat arra az esetre, ha esetleg sürgős üzenetet kellene küldeni. Ez alatt a 48 perc alatt Budapesten történelmi esemény folyt le. Nagy magához kérte Andropov szovjet nagykövetet, közölte vele, hogy ha a szovjet csapatok beözönlése azonnal nem marad abba, az ENSZ-hez fordul segítségért. Nagy nem blöffölt: a vonal nyitva volt direkt a titkársághoz, megkerülve a Rákosi által kinevezett, a Dr. Kós Péter néven futó Leo Konduktorov szovjet állampolgárt, a magyar ENSZ delegáció akkori vezetőjét. Mikor Andropov megígérte, hogy nem jön be több orosz katona, a távírókapcsolat megszűnt.

Majd amikor a szovjet benyomulás folytatódott, Nagy másodszor lépett érintkezésbe az ENSZ titkársággal, ezúttal táviratilag, kiváló angolsággal, beszámolt az újabb csapatmozdulatokról, bejelentette, hogy Magyarország kilép a Varsói paktumból, és Magyarország semlegességének elismerését illetve megvédését kérte az ENSZ-től, illetve a négy nagyhatalomtól.

Nagy harmadik táviratkapcsolatában kérte, hogy vegyék fel a magyar kérdést az ENSZ Közgyűlés rendkívüli gyűlésének napirendjére, és Kós-Konduktorov helyett megbízta Szabó Jánost, az ENSZ delegáció első titkárát a magyar ügy képviselésével.⁴³

⁴³ 1956 nov. 4-re virradóan 0¹⁵-0²⁰ között tette közzé a Szabad Európa rádió, hogy az USA javaslatára az ENSZ közgyűlése elé terjesztő kérelmet leszavazták. Négy ország szavazott a magyar ügy mellett: Norvégia, Luxemburg, India,

A részletek mellőzésével, három említésre méltó tényt kell kiemelni;

- A szuezi krízis miatt a nagy káoszban Nagy Imre üzenetei megkésve, néha a tények után kerültek az illetékesekhez, azonban ennek nem volt lényeges szerepe a végeredményben;
- Dr. Emilio Nuñez-Portoundo, a kubai delegátus, aki mint Kuba delegátusa, tagja volt a Biztonsági Tanácsnak, egy kis csoportot alakított Cassandra Klub néven, akik megpróbálták a magyar kérdést ébren tartani és napirendre tűzni; és végül, de jelentőségében elsődlegesen.
- Henry Cabot Lodge, az USA ENSZ delegátusa mindent megtett, hogy a magyar kérdés tárgyalását akadályozza, és a kubai delegátus erőlködését zsákutcába terelje.

Gaskill így foglalja össze az USA viselkedését:

„...a kisebbség keresztshadjárata, hogy az ENSZ csináljon valamit, lelassult és megbukott, mert az USA nem támogatta. Ahogy egyik küldött mondta, ‘Az Egyesült Államok elhatározta, hogy nem megy háborúba Magyarországgal, ezért elhatározta, hogy semmit sem csinál’. A tények igazolják ezt a véleményt, amit természetesen az USA külügyminisztériuma tagad. De ez alatt az 58 óra alatt, majdnem minden kivétel nélkül, amikor választás volt a halasztás vagy azonnali intézkedés közt, az USA mindig a halasztásra szavazott.”⁴⁴

Csupán egy példát hadd emeljek ki Gaskill cikkéből. Vitetti olasz delegátus semmitmondó sürgetésére reagálva, hogy az ENSZ kell, hogy csináljon valamit, Dulles képmutatóan támogatta, mondván „remélem, hogy ez az ügy, amely a Biztonsági Tanács (BT) ügyrendjén van, sürgősen ott is marad, és nem leszünk annyira lekötve a Szezi üggyel, hogy az kizárná Magyarország megsegítését, hogy visszanyerje függetlenségét”. Gaskill erre megjegyzi, hogy Magyarországon és az egész világban, akik nem ismerik az ENSZ működési sza-

Cuba. Hajnal előtt Miskolcon már hallottuk a bevonuló orosz tankok dübörgését (szerk).

⁴⁴ U.o. 171-172 o.

bályait, nagy lelkesedéssel fogadták, hogy íme, Amerika mennyire a magyar ügy mögött van! Azonban akik ismerik az ENSZ módszereit, tudják, hogy amíg egy ügy a BT előtt van, ahol a Szovjetnek vétő joga van, addig a Közgyűlés nem tűzheti az ügyet napirendjére. A megoldás az lett volna, hogy BT előtt való tartás helyett a BT-ben vigyék szavazásra az ügyet, essenek túl a szovjet vétón, és akkor szabad az út a Közgyűléshez, amely egyedül hozhat kötelező határozatot. Az amerikaiak által támogatott olasz javaslat tehát garantálta a további halasztást, semmittevést.

Itt meg kell jegyezni, hogy Gaskill nem tudott a fenti üzenetekről és a Titónak küldött táviratról, így elemzéséből hiányzik egy fontos elem. Utólag nézve, Lodge „érthetetlen” viselkedése és halogatója nagyon is érthető: az ő feladata volt, hogy megakadályozzon minden esetleges UN határozatot, ami esetleg elrettentené a Szovjet Uniót Magyarország megtámadásától! Még Magyarország semlegességének elismerését, amit Nagy kifejezetten kért, sem tették napirendre, mert akkor nyilvánvaló lenne, hogy a Szovjet agressziót követett el!

A tények és a részletek ismeretében Amerika álláspontja rosszabb volt, mint mulasztás. Ez bünyös és cinikus cinkosság, sőt agresszióra való felbujtás volt. Ezt az amerikaiak is érezték, mert az USA által pénzelt, New Yorkban székelő Magyar Bizottság egyik kiadványa⁴⁵ lehozza ugyanezt a Gaskill cikket, de teljesen kicenzúrázva, hogy Amerika szerepe úgy tűnjön az olvasónak, mintha Lodge valóban akart volna valamit tenni a magyar ügy érdekében. A Gaskill cikk teljes egészében rajta van Botos László Magtudin honlapján.

Az egész ENSZ cirkusznak annyi eredménye lett, hogy a kubai delegátus, Dr. Emilio Nuñez-Portoundo és főnöke, Fulgencio Batista kubai elnök, kegyvesztettek lettek Amerika előtt, és mikor Batista kormányát Fidel Castro inváziója fenyegette, Amerika, saját nemzeti és ideológiai érdekei ellenére, megtiltott minden fegyverszállítást

Batista hadserege részére,⁴⁶ így Castro majdnem minden ellenállás nélkül foglalhatta el Kubát, és Batista menekülni kényszerült 1959 január elsején.

Így végül is, ami az amerikai kormányt illeti, Kuba elárulásával zárult le a magyar forradalom ügye. Az amerikai nép persze minderről nem tehet, és még ma sem tud róla, és ami a népet illeti minden elismerést megérdemelnek azért, ahogy 1957-ben a kb. 30,000 magyar menekültet, az un. Szabadságharcosokat (Hungarian Freedom Fighters) fogadták akiket az árulás után, árulásuk fedezésére Amerika kormánya nagylelkűen beengedett.

Jelen írás méltó befejezéséül hadd idézzek Nagy már említett politikai végrendeletéből:

Az egész világ látja, hogy a szovjet hadsereg, minden nemzetközi szerződést és szabályt megsértve, töri le a magyar nép ellenállását. Azt is láthatják, hogy hogyan rabolják el egy ENSZ tagállam miniszterelnökét a fővárosból, ezért nem lehet semmi kétség, hogy ez a legbrutálisabb formája a beavatkozásnak. Ezekben az utolsó pillanatokban kérem a forradalom vezetőit, hogy ha tudják, hagyják el az országot. Kérem, hogy amit rádióüzenetemben mondtam, és amiben megegyeztünk a forradalom vezetőivel a Parlament épületben tartott megbeszéléseken, tegyék Memorandumba és forduljanak a világ összes népéhez segítségért és magyarázzák meg, hogy ma Magyarország, holnap vagy holnapután más országok kerülnek sorra, mert Moszkva imperializmusa nem ismer határt, és csak időre van szüksége.

A magyar nemzeti emigráció, minden erejét és befolyását latba vetve igyekezett megtenni ezt és folytatni a nemzetközi fórumokon a forradalmi szellem ébrentartását egész 1990-ig, mikor is úgy tűnt, hogy vége lett az átkozott rendszernek.⁴⁷

Sajnos, nem volt vége, csak átfestették, és ahogy Kiss Dénes mondta, „elmentek a tankok jöttek a bankok”.

⁴⁵ FACTS ABOUT HUNGARY, szerk. Imre Kovács, Amerikai Magyar Bizottság, New York, 1958. 119-143 o. Kovács Imréék összesen 14 kritikus részt hagytak ki az eredeti írásból.

⁴⁶http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Cuba#The_Cuban_Revolution

⁴⁷ ENSZ Jelentés, #291.

L. Kecskés András

A FA (KARÁCSONYI REGE FORRADALOMMAL)

1956. Pannonhalma. Diáknyelven: Szentkupa. A kollégiumban két fiútestvér. Apjuk a mátraaljai Pásztón, anyjuk a Budapesthez tartozó Csillaghegyen, nővérük Debrecenben. Karácsonyi készülődés. Végre, megy egy vonat. Mindenki haza! A füstöst se a Délibe, se a Nyugatiba nem engedték be. Kelenföldről döcögünk egy mocskos, ablakhíjas, fázós villamoson a Margit-híd irányába. A városi latyakban szétlőtt tankok, feketére égett, töpörödött holttestek helyei, nagylukas házak, szakadt vezetékek. Rombolás. Majd a békésebb budai tájak mutatták magukat: Óbuda, Aquincum. Vona-tunk zöld színűre váltott. Kalauzunk nem volt. Még az ütközők is foglaltak voltak. Hosszú zötykölődés után végre megérkeztünk – Csillag-hegy – Árpád-fürdő – nyöszörögték a vén vicinális fékpofái. Az egész napos utazás nyúge rögvést elillant; anya megölelt. Aggódva simogatta gyermeki buksinkat. Hogy utaztatok? Nem esett bajotok? – kérdezte, s közben öröm bujkált reszkető hangjában.

Tekintetünk azonnal az üres zongoratóróra meredt. FA nélkül nincs karácsony. Laci bátyámmal tudtuk, hogy a környéken csak egy helyen található, de ott az oroszok vertek tanyát. Fegyverekkel jól védhető tábor rendeztek be a Csillaghegy lejtőin: lokátorral, nehéz gépjárművekkel, tankokkal. E területről – a régi erőd-állítások receptje szerint – ellenőrizték az egész Duna-partot Római-fürdőtől Békásmegyeryig. A hadi vonalaik alatt fiatal lucfenyők sorjázta. Túlevelükre ráült a fehérség. Nyílt terep: mező és havas szántás. Fű, fa, bokor sehol. Bátyámmal aggódó fürkészéssel kerestük egymás tekintetét; vajon a másik fejébe mi jár? Odakünn lomhán szálltak a fehér pamacsok. Szép karácsonyunk lesz. Még az este áramszünet. Statárium. Lőni mindenre ami mozog! „Pár napja két szovjet kiskatona robbant fel "békés" lőszerszállítás közben s ezt most a "forradalmárok" nyakába varrták” – világosított fel anya. A téli esthajnal korai szürkülete növelte elszántságunk. A jótékony alkony szinte kínálva ösztökélt: rajta!...most...! S lódultunk. A kerítések mellett osontunk mackóban, viharkabátban és nyítt kucsmáinkban egészen a Szépkilátó utcáig, az egykori önfeledt hócsaták és szánkózások színhelyéig. Hirtenlen mintha még a hold s a csillagok is elrejtöztek

volna félelmükben. Szívünk majd' kiugrott helyéből. Kalapált rendesen. Saját szusszanásunk is zavart a sötét csendben. Anyánk minderről nem tudott. Elkezdődött.

A hazai pálya kedvezett; a kutyák megismertek, egy vakkanás nem esett. Örültek voltunk. A „csak-azértis” elszántsága lett úrrá rajtunk. Csak a FÁ-ra gondoltunk. A jussunkra. Csigákká lettünk. Kúsztunk. Más választásunk nem volt. Egy órányi oda, – rövid fűrészesz – egy vissza. Édes terhünk árulkodó csíkot húzott a szűzi havon. Egy vatta-fehér mező terült el még előttünk.

A tisztviselőtelep szélső házai szinte kínálták védő falaikat, mikor rakéta dörrent. Beleremegtünk. Hosszú fényár fürdetett. Észrevettek! Bátyám a FÁ-val utánam nyomakodott. Földdé váltunk. Zúzmarás röögöt izleltem. Csak most jött ránk a halál félelme, hogy a mozdulatlanság csontig hatoló hideg hálót dobott reánk. A percnyi végtelenben nem bírtuk tovább. Hajlott bukdácsolással tettük meg az utolsó métereket egy oltalmat adó korhadat fakerítésig. Sikerült.

A kissé még mindig havas FÁ-val kezemben, mosolygós zihálással estünk be az előszobánkba. Pelyhes arcunkra a decemberi szél festett pírt, a jól végzett férfimunka örömét. Anyánk halottsápadt, büszke arcát máig nem felejttem.

A FÁ-ról egész este nem esett szó. Mind a mai napig hármunk titka maradt. Kevéssel éjfél előtt készültünk el a több éve használatos sztaniolok és a belécsavart/belécsomagolt házi szaloncukrok művészi párosításával: sodortuk, göngyölgettük, cernáztuk; villany híján mindezt az öreg salgótarjáni vas-kályha izzásánál. Karácsonyfánk betérítette majd az egész zongorát s gyantás illatával egész egy-szobánk. Ültünk a templomi csendben s ébren... álmodva, némán... beszélgettünk. A maradék gyertyák sercegő lobbanásaival és pöttöm kisöcsém édesded gögicsélésével észrevétlen átkarolt a szenteste. A kimondhatatlan hála árja egyszerre tört ki mindnyájunkból:

*Mennyből az angyal lejött hozzátok pásztorok,
pásztorok,
Hogy Betlehembe sietve menvén lássátok,
lássátok...*